

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการพัฒนาประเทศ^๑

โดย นายอาคม เดิมพิทยาไพสิฐ^๒

“...ประโยชน์อันพึงประสงค์ของการพัฒนานั้น ก็คือ ความผาสุกสงบ ความเจริญมั่นคงของประเทศชาติและประชาชน. แต่การที่จะพัฒนาให้เป็น บรรลุผล เป็นประโยชน์ดังกล่าวได้ จำเป็นที่จะต้องพัฒนาฐานะความเป็นอยู่ ของประชาชนให้อยู่ดีกินดี เป็นเบื้องต้นก่อน เพราะฐานะความเป็นอยู่ของ ประชาชนนั้น คือรากฐานอย่างสำคัญของความสงบและความเจริญมั่นคง. ถ้าประชาชนทุกคนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีแล้ว ความสงบและความเจริญย่อม จะเป็นผลก่อให้เกิดต่อตามมาอย่างแน่นอน. จึงอาจพูดได้ว่าการพัฒนาคือ การทำสงครามกับความยากจน เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนโดยตรง เมื่อใดก็ตาม ที่ประชาชนมีความอยู่ดีกินดีและประเทศชาติมีความสงบ มีความเจริญ เมื่อนั้นการพัฒนาจึงจะถือได้ว่าประสบความสำเร็จ...”

พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๙

^๑ คัดลอกและเรียบเรียงจากการสัมภาษณ์พิเศษ นายอาคม เดิมพิทยาไพสิฐ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๔๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๔, หน้า ๕-๘. ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

^๒ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรมการมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“...ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ เป็นต้นมา ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วนว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ตั้งแต่การดำเนินชีวิตของปัจเจกไปสู่การพัฒนาประเทศ...”

ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ ทำให้คนไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ในการจัดทำแผนระดับชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ปรับแนวคิดที่เคยเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นประเด็นหลักมาเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและมิติทางสังคม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๔) จึงเป็นจุดเริ่มต้นแนวคิดที่มุ่ง “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน รวมทั้งได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ มาประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสรุปออกมาเป็นนิยามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป และที่สำคัญ สศช. ยังได้อัญเชิญมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๔๙) และฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) และต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) ที่เน้นขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกๆระดับ”

การพัฒนาประเทศปรับเปลี่ยนจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสู่การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รูปแบบการพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และความอยู่ดีมีสุขของประชาชนชาวไทย แบ่งได้เป็น ๓ ช่วง คือ

ช่วงที่ ๑ เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก มีนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างชัดเจนด้วยการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและความเป็นประเทศเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ผลิตสินค้าและบริการเพื่อการส่งออก

ช่วงที่ ๒ มุ่งส่งเสริมการส่งออกและทดแทนการนำเข้า เป็นการใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูก โดยเฉพาะแรงงานและที่ดิน เพื่อส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ ประกอบกับประเทศไทยมีการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภค จึงเริ่มดำเนินนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมเพื่อการส่งเสริมการส่งออกและ

ทดแทนการนำเข้าที่เป็น การลงทุนจากต่างประเทศ เกิด การ ลง ทุน เพื่อ ขับ เคลื่อน การ พัฒนา ประเทศ แต่การถ่ายทอด

เทคโนโลยียังเป็นเพียงการสอน

* วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๔๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๔ บทความการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

ให้ใช้เครื่องจักรได้เท่านั้น ไม่มีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่สามารถนำมาตัดแปลงให้เป็นเทคโนโลยีของไทยได้ ผลการพัฒนาทั้งสองช่วง เป็นระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑-๗ ซึ่งพบว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน”

ส่วนช่วงที่ ๓ ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ เริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ เป็นต้นมา ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง อย่างเป็นองค์รวม มีความสมดุล และความยั่งยืน มุ่งพัฒนาคน สร้างความพร้อมของระบบให้สามารถปรับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้อง ต่อเนื่องถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ที่เน้นการขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ

ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมุ่งทำงานร่วมกับภาคประชาชนและภาคเอกชน

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มีจุดเน้นในการแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคมไทย ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำ

ของคนในสังคม ทำให้ประชาชนในภาคชนบทได้รับประโยชน์จากการพัฒนา มีอาชีพที่สร้างรายได้อย่างเพียงพอ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และคนที่ด้อยโอกาสหรือคนที่ไม่ได้เป็นเจ้าของทุนสามารถอยู่ได้ในสังคมอย่างพอใจในสิ่งที่ มีรายได้เลี้ยงตนเอง โดยไม่ต้องมีหนี้สิน มีความรู้และสุขภาพที่แข็งแรง การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ มุ่งการทำงานร่วมกัน

๓ ฝ่าย ทั้งภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐ ดังนี้

ภาคประชาชน เป็นส่วนที่สำคัญมาก เนื่องจาก สศช. ไม่สามารถขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ทั้งหมดได้เพียงลำพัง แต่จะต้องทำงานร่วมกับภาคประชาชน โดยเฉพาะชนบท ปัจจุบันประเทศไทยมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง อาสาสมัคร มูลนิธิ ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้านที่มีภูมิปัญญา แนวทางการดำเนินงานจึงควรเน้นส่งเสริมให้ภาคีภาคประชาชนมีความรู้ทั้งแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีต่างๆ โดยเฉพาะการเกษตร

ภาคเอกชน ปัจจุบันมีความตื่นตัวในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดี และควรเป็นความสมัครใจ ไม่ควรกำหนดให้เป็นข้อบังคับของการดำเนินธุรกิจ ระยะเวลาต่อไปควรส่งเสริมการดำเนินการจิตสาธารณะ จิตอาสาในแนวทางที่ให้เกิดผลดีต่อประชาชน ให้สามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว อาทิ การสร้างความรู้ความเข้าใจในการทำธุรกิจขนาดเล็ก อย่างไรก็ตาม ดร.มีชัย วีระไวทยะ กล่าวไว้ว่า การที่ธุรกิจจะเกิดความรับผิดชอบต่อสังคมได้ บุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมก่อน การพัฒนาเยาวชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ ดังเช่นที่ได้เคยมีการปลูกฝังในการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง และวิชาศีลธรรมในอดีต ที่สอนให้เด็กรู้ว่าตนต้องปฏิบัติหน้าที่ในสังคม เช่น มีคุณธรรม จริยธรรม ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นคนดีของสังคม เป็นต้น เป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมบุคคลต่อสังคมตั้งแต่วัยเด็ก และสิ่งเหล่านี้ได้ถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ในการสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม

สำหรับภาครัฐ ได้มีการกำหนดหน้าที่ไว้ชัดเจน และ สศช. ประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และบูรณาการ

การขับเคลื่อนแผนพัฒนา โดยมีหลายเรื่องที่อยู่
ไว้ในแผนพัฒนา เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการ
แต่บางเรื่องมีกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการ
ที่ยาวนาน อาทิ การสร้างความเป็นธรรมในสังคม
หากเน้นการแก้ไขกฎหมายการถือครองที่ดิน
ภาษีมรดก ภาษีที่ดิน และการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน
ต่างๆ จะต้องใช้เวลานานกว่าจะเห็นผลเป็นรูปธรรม
ดังนั้น จึงควรเน้นไปที่การสร้างความรู้ ความเข้าใจ
ให้แก่ประชาชนในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
จะทำให้เกิดประโยชน์สูง

สศช. จะมีบทบาทในการประสานนำ
องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ในแต่ละหน่วยงาน
ไปใช้ประโยชน์กับกลุ่มชาวบ้านและภาคธุรกิจ อาทิ
การทำการเกษตรของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
จะต้องใช้หลักวิชาการและประสานงานกับกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ ดังนั้น จะเห็นว่า สศช. จะเน้น
การทำงานที่เป็นระดับจุลภาคหรือโครงการที่ไม่ใหญ่
จนเกินไป เพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น

นอกจากนั้น สศช. ยังได้ก่อตั้งมูลนิธิสถาบัน
วิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงเป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และ
มีการศึกษาวิจัยที่สามารถถ่ายทอดสู่ชุมชนหรือ
ธุรกิจเอกชน อาทิ การวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มของ
ตลาดผู้บริโภคระดับโลกในเรื่องอาหาร ที่ประเทศไทย
มีความเข้มแข็ง เป็นโอกาสของประเทศ หรืองานศึกษา
วิจัยด้านการเกษตร ที่มีแนวโน้มทำเกษตรอินทรีย์
หรือการผลิตอาหารปลอดภัยเพิ่มขึ้น แล้วนำไป
หารือกับภาคประชาชนและภาคธุรกิจเอกชน เพื่อให้
เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา การนำแผนพัฒนา
ไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ยังบังเกิดผลน้อย ยังอยู่
ในภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ แต่ปัจจุบัน มีรัฐธรรมนูญและ
นโยบายของรัฐบาลเป็นกรอบการดำเนินงาน และ
กลุ่มที่นำแผนพัฒนา ไปใช้ จึงมีแนวโน้มเป็น
ภาคประชาชนและภาคเอกชนที่นำไปใช้ต่อยอด
การดำเนินงานมากขึ้น โดยเฉพาะการวิเคราะห์ผลกระทบ

และแนวโน้มการ
เปลี่ยนแปลง รวมทั้ง
การชี้ทิศทางในอนาคต
ตัวอย่างเช่น การใช้
ทุนวัฒนธรรมให้เกิด
ประโยชน์ทาง
เศรษฐกิจโดยใช้

ความคิดสร้างสรรค์ด้านการออกแบบ ภาคเอกชน
สามารถนำไปต่อยอด ดำเนินการวิจัยและพัฒนา
ต่อเนื่อง ก็จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่าง
จากสินค้าราคาถูกที่วางขายทั่วไปในตลาดและกำหนด
ราคาให้สูงขึ้น ทำให้ภาคเอกชนมีกำไรเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบ
กับการใช้แผนพัฒนา ในอดีต ผู้ใช้หลักเป็นภาครัฐ
กับการใช้แผนในปัจจุบัน ผู้ใช้หลักเป็นภาคเอกชน
และภาคประชาชน แม้จะไม่เกิดผลจากการใช้แผน
ในภาครัฐมากดังเช่นในอดีต แต่ผลประโยชน์จาก
การใช้แผนพัฒนา จะอยู่กับภาคเอกชนและประชาชน
มากขึ้น

การปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน การศึกษาทุกระดับ

สศช. มีบทบาทในการขับเคลื่อนหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการศึกษา โดยประสาน
กับสถานศึกษาให้สอดแทรกการสอนปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ
เพราะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักใน

การดำรงชีวิต การทำมาหากินอย่างมั่นคง มีหลักในการดำเนินธุรกิจอย่างมีเหตุผลที่จะต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก จึงควรเริ่มตั้งแต่ระดับประถม โดยสอนให้ไม่ทำอะไรเกินตัว ใช้หลักพอประมาณ มัธยัสถ์ ให้มีเงินเหลือสำหรับออม และทำบัญชี โดยเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน ในระดับมัธยม อาจสอดแทรกหลักการสหกรณ์ไว้ใน การเรียนการสอน ให้รู้หลักการบริหารเงิน สำหรับการใช้จ่าย การออม และการลงทุน ระดับอุดมศึกษา อาจสอนโอกาสการทำธุรกิจ หรือรูปแบบการลงทุนในสาขาที่ประกอบอาชีพ การบริหารความเสี่ยง และความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกัน เป็นการให้ความรู้ การบริหารทางการเงิน หากมีการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก เช่นนี้เมื่อเด็กจบการศึกษา ก็จะมีจิตสำนึกในเรื่องความมีเหตุผล พอประมาณ ไม่ทำอะไรสุดเสี่ยง

การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งมุ่งลดความเสี่ยง ความพอประมาณ ในการดำรงชีวิต การมีความรู้และเหตุผล ขณะที่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการใช้อย่างรู้เท่าทัน บางเรื่องจำเป็นต้องใช้เพื่อสร้างรายได้ จะต้องกำหนดการใช้ที่เหมาะสมตรงกับ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะต้องมีความพอเพียงที่จะต้องมีเหตุผล อาทิ หากจะรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรก็ต้องพิจารณาความสมเหตุสมผลหรือพอเพียง และพิจารณาทางเลือกอื่นๆ ควบคู่กันไป การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรอาจไม่จำเป็นต้องบุกรุกป่า แต่ใช้วิธีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และกระบวนการผลิตที่สะอาด ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการผลิตมีความยั่งยืน

เป้าหมายในการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงอยู่ในทิศทางเดียวกัน ที่ต้องการให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างมั่นคง ยั่งยืน หากปฏิบัติดังเช่นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๗ โดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แม้ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและร่อยหรอลง เกิดความเหลื่อมล้ำของคนในสังคมในการเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่น้อย แต่หากรัฐวิธีการใช้ที่ถูกต้องเข้มงวดในการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ส่งเสริมให้มีการใช้ซ้ำหรือนำมาใช้ใหม่ ทรัพยากรธรรมชาตก็จะไม่เสื่อมโทรม อยู่กับคนได้นาน ทำให้คนมีกินมีใช้ และมีคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดี นอกจากนี้จะต้องมีการบริหารจัดการความเสี่ยงซึ่งเกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นทั่วโลก อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ไม่ว่าจะเป็นพายุที่รุนแรง คลื่นยักษ์สึนามิ แผ่นดินไหว โดยเฉพาะปัญหาน้ำท่วมซึ่งได้สร้างความสูญเสียให้แก่ประเทศไทยอย่างใหญ่หลวง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องมีระบบการบริหารจัดการน้ำอย่างถาวร เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอีกในอนาคต

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ต้องอาศัย องค์ความรู้ ปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลง และการกระจายความเสี่ยง

อาเซียน (ASEAN) ประกอบด้วย ๑๐ ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า กัมพูชา เมื่อเดือน ตุลาคม ๒๕๔๖ ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ที่เรียกว่า ข้อตกลงบาหลี ๒ เห็นชอบให้จัดตั้ง ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) คือการให้อาเซียนรวมตัวเป็นชุมชนหรือประชาคมเดียวกันให้สำเร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้งให้เสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) เนื่องจากการแข่งขันรุนแรง เช่น อัตราการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจีนและอินเดียสูงมากในช่วงที่ผ่านมา ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๑๔ ที่ชะอำ หัวหิน เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๒ ผู้นำอาเซียนได้ลงนามรับรองปฏิญญาชะอำ หัวหิน ว่าด้วยแผนงานจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ค.ศ. ๒๐๐๙-๒๐๑๕) เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี ๒๕๕๘ ประชาคมอาเซียนประกอบด้วยเสาหลัก ๓ เสา คือ ๑)ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community - ASC) ๒)ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน(ASEAN Economic Community - AEC) ๓ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC)^๔

วัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นการมุ่งให้เกิดตลาดสินค้าและบริการที่เป็นหนึ่งเดียว การค้าของทั้ง ๑๐ ประเทศสมาชิกเสมือนเป็นประเทศ

เดียวกันโดยไม่แบ่งตามอาณาเขตของประเทศ ดังนั้น สินค้าและบริการในประเทศหนึ่ง จะสามารถขายในอีกประเทศหนึ่งได้โดยไม่เสียภาษี เศรษฐกิจพอเพียงจะเข้ามาประยุกต์ใช้ได้ เมื่อมีการรวมกลุ่มกัน จะเห็นศักยภาพของแต่ละประเทศในการผลิตสินค้าราคาถูก เป็นความได้เปรียบในการขยายการค้าที่จะรุกเข้ามาในประเทศไทย จึงต้องอาศัยการศึกษาวิจัยเพื่อประกอบการตัดสินใจผลิตสินค้าชนิดเดียวกับที่ประเทศอื่นสามารถผลิตได้ในราคาถูกกว่า

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดย (๑) มุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการลด ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงาน มีฝีมืออย่างเสรี (๒) ให้อาเซียนเป็นตลาดและฐาน การผลิตเดียว โดยจะริเริ่มกลไกและมาตรการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติตามข้อริเริ่มทางเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว (๓) ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน เพื่อลดช่องว่างการพัฒนา และทำให้ประเทศเหล่านี้ สามารถร่วมกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน (๔) ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงิน และเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงินและตลาดทุน การประกันภัยและภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการคมนาคม พัฒนาความร่วมมือด้านกฎหมาย การเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากร มนุษย์โดยระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ แรงงาน ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้เร่งรัดการรวมกลุ่ม สินค้าและบริการสำคัญ ๑๑ สาขา เป็นการนำร่อง โดยมีประเทศสมาชิกรับผิดชอบในการจัดทำแผน ในแต่ละสาขา ดังนี้ ไทย : ท่องเที่ยวและการบิน พม่า : สินค้าเกษตรและสินค้าประมง อินโดนีเซีย : ยานยนต์และผลิตภัณฑ์ไม้ มาเลเซีย : ยางและสิ่งทอ

^๔ <http://nantanawk.wordpress.com> “ประชาคมอาเซียน”สืบค้น เมื่อ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕

ฟิลิปปินส์ : อิเล็กทรอนิกส์ สิงคโปร์ : เทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องและการบริการด้านสุขภาพ^๔

ประเด็นนี้นำมาสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเทศไทยต้องมีองค์ความรู้และความสามารถในการผลิตสินค้าชนิดนั้น หากมีไม่พอจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงโดยผลิตในสิ่งที่สามารถทำได้ดีกว่า และจะต้องยึดหลักการกระจายความเสี่ยง บางกรณี ประเทศไทยอาจผลิตได้ไม่ดีนัก แต่ยังต้องทำต่อไป ก็ต้องวิจัยหาแนวทาง/โอกาสทางธุรกิจอยู่ในตลาดเดียวกันโดยไม่ต้องให้รัฐช่วยเหลือ อาจพัฒนาสินค้าและบริการของไทยให้มีความแตกต่าง มีคุณภาพสูงขึ้น เพราะผู้บริโภคทุกคนต่างต้องการบริโภคสินค้าและบริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน การปรับกระบวนการผลิตให้สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูงขึ้นต้องอาศัยความรู้ซึ่งมาจากการศึกษา และการสร้างภูมิปัญญาให้แก่ผู้ประกอบการไทย โดยฝึกตั้งแต่วัยเด็กให้มีความคิดสร้างสรรค์ เมื่อจบการศึกษาและทำงานในด้านต่างๆ ก็สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและมีความแตกต่าง

ผลกระทบอีกประการหนึ่งที่จะเกิดขึ้นจากการมีประชาคมอาเซียน ได้แก่ การเคลื่อนย้ายของวัฒนธรรมอย่างเสรี ทำให้วัฒนธรรมในอนาคตมีแนวโน้มที่จะรวมเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมต่างชาติ และประชาคมอาเซียนได้กำหนดวิธีการปฏิบัติต่อคนในประเทศสมาชิกให้เสมือนเป็น “สัญชาติอาเซียน” เดียวกัน ให้เข้าใจในเรื่องกฎ กติกาหลักที่ใช้ร่วมกัน เช่น การเคารพวัฒนธรรมของประเทศที่อาศัยอยู่ ไม่ทำสิ่งที่ลบหลู่หรือขัดแย้งกับวัฒนธรรม ดังเช่นสังคมไทยที่มีคนจากหลากหลายวัฒนธรรมสามารถอาศัยอยู่ด้วยกันได้อย่างสงบสุข

สศช.ประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาปรับใช้ได้ในทุกระดับ รวมทั้งการทำงานของ สศช. ด้านการจัดทำนโยบายและแผน การวิเคราะห์โครงการเศรษฐกิจมหภาค และการประเมินผลซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศ เป็นการสร้างรายได้ องค์ความรู้ ภูมิคุ้มกัน และขีดความสามารถของประเทศ จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยที่เชื่อมโยงงานของ สศช. กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการศึกษาวิจัยภายในองค์กรให้มากขึ้น มีการวิเคราะห์ข้อมูล และรับฟังความคิดเห็นจากภายนอกเพื่อทำให้ข้อเสนอแนะ มีความครอบคลุม ครบถ้วน ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง เช่น เรื่องเศรษฐกิจมหภาคที่มุ่งการเจริญเติบโตจากประสิทธิภาพการผลิต หรือประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจมีความยั่งยืน หรือในช่วงที่ประเทศมีความต้องการใช้เงินลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานสูง ก็จะต้องวิเคราะห์ขีดความสามารถในการกักเก็บเงินของประเทศ และจำกัดภาระหนี้ ประเทศไทยควรสร้างรายได้ที่เป็นฐานภาษีของประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้กำลังซื้อในประเทศสูงขึ้น พร้อมกับสร้างวินัยการออมดังเช่นที่ สศช. เคยเสนอการตั้งกองทุนการออมแบบบังคับ ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศมีความแข็งแกร่งไม่ต้องกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ

เมื่อศึกษาวิจัยความเชื่อมโยงของงานกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องมีการลงพื้นที่ให้มากขึ้นเพื่อศึกษาจากประสบการณ์จริง มีหลักฐานในการพิสูจน์ผลงานวิจัยที่ได้ว่าถูกต้องและใช้ได้ สถานการณ์จริง ชาวบ้านมีความตื่นตัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ จนถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปอย่างมากมีการ

^๔ ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย. “ประชาคมอาเซียน” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก thaifacultysenate.com/Documents/ASEAN%20Main.pdf - สืบค้นเมื่อ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ และ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ . “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก www.mfa.go.th/internet/document/740.doc สืบค้นเมื่อ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๔

รวมกลุ่มต่างๆ อาทิ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ที่โยงกับ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ต้องปรับ
การทำงานให้บูรณาการ แลกเปลี่ยนความรู้และ
ประสบการณ์ระหว่างสำนักต่างๆ ภายในสศช.
ให้มากขึ้น เนื่องจากงานของ สศช. มีแนวโน้มที่จะ
เปลี่ยนเป็นรูปแบบที่มีความเชื่อมโยงระหว่างสำนัก
มากขึ้น

ตัวอย่างของการบูรณาการงานของ สศช.
เช่น โครงสร้างประชากรที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
การเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิต
อยู่ได้อย่างมีความสุข มีความเชื่อมโยงกับประเด็น
ทางเศรษฐกิจ อาทิ การออมที่โยงกับอาชีพของ
ผู้สูงอายุจะสร้างเงินออมได้ ประเด็นทางสังคม อาทิ
สวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และสถาบันทางสังคม
ต่างๆ ที่เป็นหลักยึดเหนี่ยวในสังคมไทย และประเด็น
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ การอาศัยอยู่
ในสิ่งแวดล้อมที่ดี จะมีผลต่อการมีอายุยืนยาว เห็นได้
จากคนชนบทมักมีอายุยืนกว่าคนในเมือง เนื่องจาก
อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีมลพิษน้อย และมีพฤติกรรมเสี่ยง
น้อยกว่าคนในเมือง

งานของ สศช. อยู่หนึ่งไม่ได้ ต้องคิดตลอด
และเมื่อเจอวิกฤติ คำตอบที่เป็นของดี คือ พระราชดำรัส
เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาแบบ **Back
to the Basic** ไม่ว่าโลกจะหมุนเร็ว-แรงปานใด
แต่ภารกิจหลัก-หนักแน่นของ สศช. ในฐานะ “สำนักคิด”
หรือหน่วยงาน “ที่ปรึกษา” ของรัฐบาล ยังยึด “ปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลักในการพัฒนา
ประเทศ

เอกสารอ้างอิง

สัมภาษณ์พิเศษ นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ เลขาธิการ
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ, วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๔๘
ฉบับที่ ๑ มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๔, หน้า ๕-๘.
ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

สัมภาษณ์พิเศษ นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ หนังสือพิมพ์
ประชาชาติธุรกิจ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๓

บทความการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การ
ปฏิบัติ วารสารเศรษฐกิจและสังคม ปีที่ ๔๘
ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๕๔ ของสำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

[thaifacultysenate.com/Documents/ASEAN%20Main
.pdf](http://thaifacultysenate.com/Documents/ASEAN%20Main.pdf) - สืบค้นเมื่อ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ และกรมอาเซียน
กระทรวงการต่างประเทศ. “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก [www.mfa.go.th/internet/
document/740.doc](http://www.mfa.go.th/internet/document/740.doc) สืบค้นเมื่อ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๔

<http://nantanawk.wordpress.com> “ประชาคมอาเซียน” สืบค้น
เมื่อ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕

